

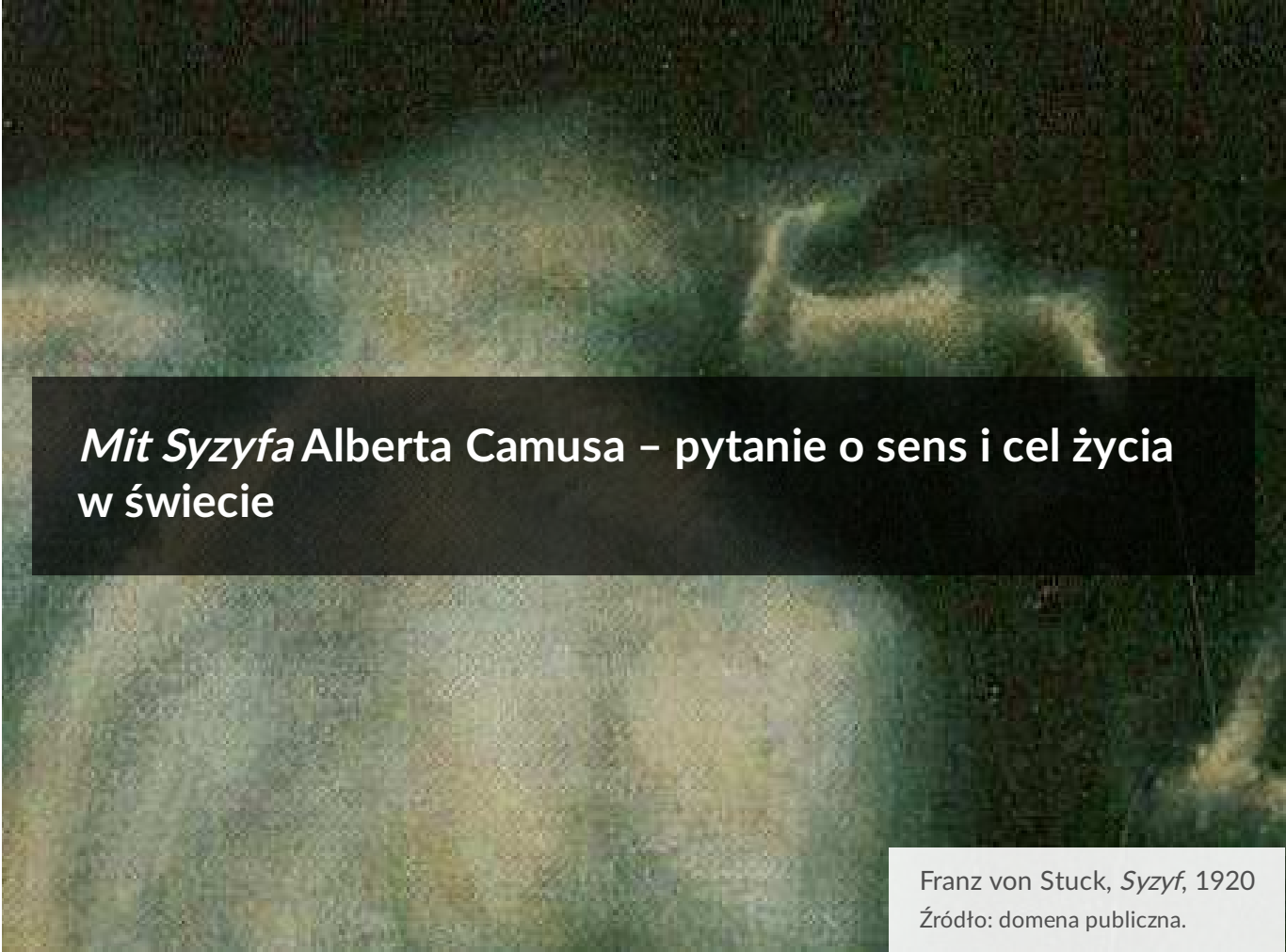

Mit Syzyfa Alberta Camusa – pytanie o sens i cel życia w świecie

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Gra edukacyjna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Albert Camus, *Mit Syzyfa*, [w:] tegoż, *Mit Syzyfa i inne eseje*, tłum. Joanna Guze, Warszawa 2004, s. 109.
- Źródło: Albert Camus, *Mit Syzyfa*, [w:] Albert Camus, *Mit Syzyfa i inne eseje*, tłum. Joanna Guze, Warszawa 2004, s. 165–167.
- Źródło: Albert Camus, *Mit Syzyfa*, [w:] Albert Camus, *Mit Syzyfa i inne eseje*, tłum. Joanna Guze, Warszawa 2004, s. 107–109.
- Źródło: Albert Camus, *Mit Syzyfa*, [w:] tegoż, *Mit Syzyfa i inne eseje*, tłum. Joanna Guze, Warszawa 2004, s. 65–66.
- Źródło: William Szekspir, *Hamlet*, tłum. Maciej Słomczyński.
- Źródło: Albert Camus, *Mit Syzyfa*, [w:] tegoż, , tłum. Joanna Guze.
- Źródło: Albert Camus, *Dwa eseje. Mit Syzyfa. Artysta i jego epoka*, tłum. J. Guze, Warszawa 1991, s. 107.
- Źródło: Albert Camus, *Mit Syzyfa*, tłum. J. Guze, Warszawa 2011, s. 48.

Mit Syzyfa Alberta Camusa – pytanie o sens i cel życia w świecie

Franz von Stuck, *Syzyf*, 1920

Źródło: domena publiczna.

Na pewno każdy z Was zadawał sobie już pytanie: czy życie ma sens? Po co żyjemy? Czy jest jakkolwiek cel naszych starań w życiu? Te najważniejsze pytania dotyczące ludzkiego losu nazywamy **pytaniami egzystencjalnymi**. Właśnie dlatego ruch filozoficzny, który powstał w pierwszej połowie XX w. w Niemczech i Francji i podjął tę tematykę, nazwano egzystencjalizmem (filozofią egzystencjalną). Filozofia ta akcentuje niepewność ludzkiego losu, cierpienie, strach i poczucie rozpaczony towarzyszące ludzkiemu życiu, samotność w poszukiwaniu sensu życia i nieuchronność śmierci. Jednym z najważniejszych myślicieli tego nurtu był francuski pisarz Albert Camus (1913–1960), autor m.in. eseju *Mit Syzyfa*, w którym stara się odpowiedzieć na pytanie o sens życia.

Twoje cele

- Wyjaśnisz egzystencjalistyczną koncepcję losu ludzkiego Alberta Camusa
- Przedstawisz konsekwencje etyczne myśli Camusa
- Zinterpretujesz mit o Syzyfie w kontekście egzystencjalizmu Alberta Camusa
- Przeanalizujesz fragmenty *Mitu Syzyfa* Alberta Camusa.

Przeczytaj

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DqrdJJVGY>

Źródło: Englishsquare.pl, licencja: CC BY-SA 3.0.

Nagranie dźwiękowe dotyczy Alberta Camus i eseju *Mit Syzyfa*.

Albert Camus w eseju *Mit Syzyfa* za podstawowe pytanie filozoficzne uznaje kwestię **sensu ludzkiego istnienia**. Uważa, że wszelkie inne zagadnienia naukowe i filozoficzne są drugorzędne wobec pytania, czy w ogóle warto żyć. Bo jeśli nie warto – to w pełni uprawnione jest samobójstwo. Najśłynniejsze sformułowanie tego problemu zawdzięczamy Williamowi Szekspirowi, który na przełomie XVI i XVII w. w tragedii *Hamlet* ustami głównego bohatera pytał:

((**William Szekspir**

Hamlet

Być albo nie być; oto jest pytanie:

Czy szlachetniejszym znosić jest świadomie

Losu wściekłego pociski i strzały,

Czy za broń porwać przeciw morzu **zgryzot**,

Aby odparte znikły? – Umrzeć, – usnąć,

Nic więcej [...].

Źródło: William Szekspir, *Hamlet*, tłum. Maciej Słomczyński.

Pomnik Hamleta w miejscowości, w której urodził się William Szekspir, Stratford-upon-Avon. Bohater najśłynniejszej tragedii świata przedstawiony jest w pozie zadumy nad ludzkim przemijaniem, czego symbolem jest czaszka jego przyjaciela z dzieciństwa, błazna Yoricka, którego Hamlet wspomina w akcie V, scenie I dramatu

Źródło: dostępny w internecie: commons.wikimedia.org, licencja: CC BY 3.0.

Albert Camus pisze w pierwszych zdaniach swego eseju, że jeśli znamy cel życia, to wiemy za co warto (i zarazem – nie warto) umierać i dlaczego warto żyć:

((**Albert Camus**

Mit Syzyfa

Jest tylko jeden problem filozoficzny prawdziwie poważny: samobójstwo. Orzec, czy życie jest, czy nie jest warte trudu, by je przeżyć, to odpowiedzieć na fundamentalne pytanie filozofii. Reszta – czy świat ma trzy wymiary, czy umysł ma dziewięć, czy dwanaście kategorii – przychodzi później. [...] [Galileusz](#), który był w posiadaniu ważnej prawdy naukowej, zaparł się jej najłatwiej w świecie, ledwie zagroziła jego życiu. W pewnym sensie zrobił dobrze. Ta prawda nie była warta stosu. Jest rzeczą głęboko obojętną, czy Ziemia kręci się wokół Słońca, czy na odwrót. W gruncie rzeczy to kwestia błaża. Widzę natomiast, że wielu ludzi umiera, ponieważ ich zdaniem, życie niewarte jest trudu, by je przeżyć. Widzę też innych, którzy paradoksalnie dają się zabić dla idei albo złudzeń, używających im racji istnienia (to, co nazywa się racją istnienia, jest jednocześnie doskonałą racją śmierci). Sądzę więc, że sens życia jest najpilniejszym z pytań. Jak na nie odpowiedzieć? [...]

Źródło: Albert Camus, *Mit Syzyfa*, [w:] tegoż, *Mit Syzyfa i inne eseje*, tłum. Joanna Guze, Warszawa 2004, s. 65–66.

Według Camusa człowiek pragnie znaleźć w świecie absolutne (stałe, niezmiennie, niezależne od niczego) odniesienie dla swego życia oraz określić podstawowe, zrozumiałe i jasne dla ludzkiego umysłu prawa rzeczywistości. Nie znajduje jednak ani jednego, ani drugiego. Nie jest zarazem tylko nieświadomą częścią świata przyrody, bo dzięki rozumowi człowiek ma [świadomość](#) swej [kondycji](#) w świecie. Świadomość ta sprawia, że człowiek absurdalny (myślący, świadomy swego losu) nie przyjmuje odpowiedzi religijnych – nie wierzy ani w wieczne potępienie, ani w nieśmiertelne życie, ani w swoją winę, uznaną przez chrześcijańskiego Boga (grzech pierworodny) czy bogów (wina Syzyfa). W świecie, który nie ma żadnego danego z góry (zwłaszcza religijnego) sensu, nie ma też żadnych absolutnych odniesień ani żadnej pewności. Należy zatem według Camusa świadomie uznać [absurd](#) istnienia. Przyjmując ten brak sensu, należy żyć, rozumiejąc, że ludzkie życie nie ma żadnego szczególnego celu ani metafizycznego kresu (potępienie, zbawienie itp.).

Mit Syzyfa

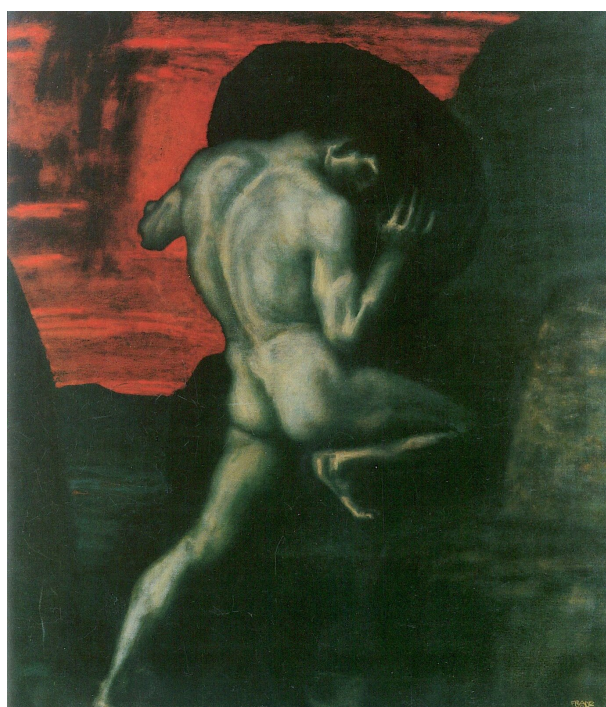
I wiem jeszcze, że dwie są pewności, których nie mogę pogodzić: pragnienie absolutu i jedności oraz niemożność sprowadzenia świata do racjonalnej i rozumnej zasady. Jaką inną prawdę mogę uznać, nie odwołując się do nadziei, której nie mam i która nie znaczy nic w granicach mojej kondycji? Gdybym był drzewem pomiędzy drzewami, kotem pomiędzy zwierzętami, życie miałoby sens lub raczej ten problem nie miałby sensu, byłbym bowiem częścią świata. Byłbym tym światem, któremu przeciwstawiam się teraz całą moją świadomością [...]. To ten śmieszny rozum przeciwstawia mnie światu. [...] I na czym wspiera się ten konflikt pomiędzy światem a moim umysłem, jeśli nie na mojej świadomości? [...] Połóżmy akcent na metodzie: chodzi o upór. [...] [Człowiek absurdalny] chce robić jedynie to, co rozumie dobrze. Zapewniają go, że to grzech pychy, ale nie rozumie pojęcia grzechu; że może piekło jest u końca, ale nie ma dość wyobraźni, by ujrzeć tę osobliwą przyszłość; że traci życie nieśmiertelne, ale to wydaje mu się błahe. Miałby uznać swoją winę; ale on czuje się niewinny. Prawdę mówiąc tylko to czuje: swoją nieodwracalną niewinność. [...] Tak więc żąda od siebie, by umiał żyć jedynie tym, co wie, radził sobie z tym, co jest, i nie odwoływał się do niczego, co niepewne. Odpowiadają mu, że nic nie jest pewne. Ale tu przynajmniej jest pewność. [...] Mogę teraz przejść do pojęcia samobójstwa. Jasne było dotąd, jakim jest rodzajem rozwiązania. Tu problem zostanie odwrócony. Przedtem chodziło o to, by wiedzieć, czy życie musi mieć sens, żeby je przeżyć. Tu na odwrót: tym lepiej przeżyje się życie, im mniej będzie ono miało sensu. Przeżyć jakieś doświadczenie, żyć jakimś losem to zaakceptować go w pełni. Otóż nie można żyć losem, o którym wiadomo, że jest absurdalny, jeśli nie uczyni się wszystkiego, by mieć przed oczami ten absurd ukazany przez świadomość. [...]

Heroizm ludzkiego działania w świecie polega zatem na upartym trwaniu przy życiu bez złudzeń, że prowadzi ono gdziekolwiek. Polega na życiu w pełnej świadomości absurdu ludzkiego losu. Zaangażowanie w to życie i w świat wzmaga cierpienie – im bardziej człowiek kocha życie, świat i ludzi, tym bardziej cierpi, mając świadomość braku sensu i braku nadziei, nieodwołalnie towarzyszącym ludzkiemu losowi. Świadomość czyni ten los tragicznym (w znaczeniu zarówno braku dobrego zakończenia, jak i niemożliwości zmiany przeznaczonego losu), ale zarazem jest podstawą ludzkiej godności, która ma swe źródło w samym człowieku, a nie w żadnej metafizycznej wierze w sens życia i wieczne zbawienie:

☹ Albert Camus

Mit Syzyfa

Z wyroku bogów **Syzyf** musiał nieustannie toczyć pod górę głaz, który, znalazłszy się na szczycie, spadał siłą własnego ciężaru. Bogowie nie bez racji doszli do wniosku, że nie ma straszniejszej kary niż praca bezużyteczna i bez nadziei. [...] Nietrudno zrozumieć, że Syzyf jest bohaterem absurdalnym tak przez swoje pasje, jak i udręki. Za pogardę dla bogów, nienawiść śmierci i umiłowanie życia zapłacił niewypowiedzianą męką: całe istnienie skupione w wysiłku, którego nic nie skończy. Oto cena, jaką trzeba zapłacić za miłość do tej ziemi. [...] Jeśli ten mit jest tragiczny, to dlatego, że bohater jest świadomy. Bo też na czym polegałaby jego kara, jeśli przy każdym kroku podtrzymywałyby go nadzieja zwycięstwa? Współczesny robotnik poświęca wszystkie dni życia jednemu zadaniu i ten los nie mniej jest absurdalny. Ale nie jest tragiczny prócz tych rzadkich chwil, kiedy robotnik osiąga świadomość swego losu. Bezsilny i zbuntowany Syzyf, proletariusz bogów, zna własny los w całej pełni: o nim myśli, kiedy schodzi (w dół

Obraz niemieckiego symbolisty Franza von Stucka *Syzyf* (1920). Przedstawia Syzyfa wtaczającego z uporem kamień na szczyt góry
Źródło: domena publiczna.

za kamieniem). Jasność widzenia, która powinna mu być udręką, to jednocześnie jego zwycięstwo. [...]

Źródło: Albert Camus, *Mit Syzyfa*, [w:] Albert Camus, *Mit Syzyfa i inne eseje*, tłum. Joanna Guze, Warszawa 2004, s. 165–167.

Słownik

absurd życia (losu ludzkiego)

brak sensu w życiu ludzkim, rozumiany jako brak nadrzędnej, zwłaszcza religijnej racji życia i celu w postaci dążenia do osiągnięcia np. życia wiecznego i zbawienia

kondycja ludzka

miejsce człowieka w świecie; warunki określające ludzkie życie; naturalne (biologiczne i psychologiczne) właściwości człowieka

problematyka egzystencjalna (pytania egzystencjalne)

problematyka obejmująca najważniejsze pytania dotyczące sensu życia, losu, ludzkiej kondycji w świecie, wyborów etycznych dokonywanych przez człowieka

sens ludzkiego istnienia

cel życia, rozumiany zwykle w znaczeniu religijnym (zwykle jako dążenie do osiągnięcia życia wiecznego, zbawienia) lub pozareligijnym (jako nadrzędna motywacja ludzkich działań w świecie, np. dążenie do osiągnięcia szczęścia)

świadomość

właściwość człowieka wynikająca z jego rozumności; polega na zdawaniu sobie sprawy z własnego miejsca w świecie oraz umiejętności formułowania w języku swych myśli

Gra edukacyjna

Polecenie 1

Weź udział w quizie i sprawdź swoją wiedzę na temat problematyki egzystencjalnej Alberta Camusa. Na odpowiedź na wszystkie pytania masz 5 minut. Jeżeli zdarzyło ci się popełnić błąd, po zakończonym teście sprawdź, które odpowiedzi są nieprawidłowe, i spróbuj jeszcze raz.

Test

Sprawdź swoją wiedzę na temat problematyki egzystencjalnej Alberta Camusa, biorąc udział w grze.

Poziom trudności:

InteractiveTest.di
fficultyLevel.easy

Limit czasu:

5 min

Twój ostatni wynik:

-

Trwa wczytywanie...

Polecenie 2

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Łącząc w pary pojęcia, dokonaj syntezy myśli Camusa o sensie ludzkiego życia.

heroizm

rozum

absurd

trwanie

bunt

godność

świadomość

sens życia

Ćwiczenie 2

Egzystencjalistyczną koncepcję losu ludzkiego według Alberta Camusa można scharakteryzować w skrócie następująco:

Życie człowieka pozbawione jest nadrzędnego, zwłaszcza religijnego . Ten brak określa Camus mianem ludzkiego losu, który człowiek musi sobie uświadamiać, by ten los .

treści

bezsensu

stworzyć

absurdu

absurdalny

wykreować

rozdwojony

odbudować

znaczenia

sensu

zdyscyplinowany

przezwyciężyć

Ćwiczenie 3

Uporządkuj w kolejności etapy dochodzenia człowieka do pełni świadomości na temat absurdu swego losu.

uświadomienie sobie absurdu ludzkiego życia

uznanie braku sensu swego losu

odrzućenie metafizycznych (zwłaszcza religijnych) założeń i odpowiedzi oraz przekonania o racjonalności świata

uświadomienie sobie fundamentalnego problemu bycia – pytanie o jego sens

zaangażowanie w swoje życie bez względu na towarzyszące mu cierpienie

Ćwiczenie 4

Uzupełnij następujący fragment eseju Camusa, wpisując w odpowiednie miejsca rzeczowniki: *sens*, *życie* oraz czasowniki *żyć* i *przeżyć*.

Tu problem zostanie odwrócony. Przedtem chodziło o to, by wiedzieć, czy

musi mieć , żeby je . Tu na odwrót: tym lepiej

, im mniej będzie ono miało .

jakieś doświadczenie, jakimś losem to zaakceptować go

w pełni. Otóż nie można losem, o którym wiadomo, że jest absurdalny, jeśli

nie uczyni się wszystkiego, by mieć przed oczami ten absurd ukazany przez świadomość.

Ćwiczenie 5

Sformułuj samodzielnie fundamentalny problem filozofii według Alberta Camusa.

Ćwiczenie 6

W niżej cytowanym fragmencie eseju Camusa oznacz kolorem słowa lub wyrażenia, które mają znaczenia religijne.

czerwony

„[Człowiek absurdalny] chce robić jedynie to, co rozumie dobrze. Zapewniają go, że to grzech pychy, ale nie rozumie pojęcia grzechu; że może piekło jest u końca, ale nie ma dość wyobraźni, by ujrzeć tę osobliwą przyszłość; że traci życie nieśmiertelne, ale to wydaje mu się błahe. Miałby uznać swoją winę; ale on czuje się niewinny. Prawdę mówiąc tylko to czuje: swoją nieodwracalną niewinność”.

Źródło: Albert Camus, *Mit Syzyfa i inne eseje*.

Wskaż w następującym fragmencie eseju dwa słowa kluczowe określające ludzką kondycję i ludzki los. Wyjaśnij ich sens.

« Albert Camus

Mit Syzyfa

żyć to sprawić, by żył absurd. Sprawić, by żył absurd, to przede wszystkim patrzeć mu w twarz. W przeciwieństwie do Eurydyki absurd umiera tylko wówczas, kiedy się od niego odwrócić. Tak więc bunt jest jednym ze spójnych stanowisk filozoficznych. [...] W nim człowiek jest stale sobie obecny. Bunt nie jest dążeniem, nie zna nadziei. To pewność druzgocącego losu, ale bez rezygnacji.

Źródło: Albert Camus, *Mit Syzyfa*, tłum. J. Guze, Warszawa 2011, s. 48.

Wyjaśnij, na czym polega heroizm Syzyfa, porównanego w poniższym fragmencie eseju przez Camusa do robotnika.

((Albert Camus

Dwa eseje. Mit Syzyfa. Artysta i jego epoka

Jeśli ten mit jest tragiczny, to dlatego, że bohater jest świadomy. Bo też na czym polegałaby jego kara, jeśli przy każdym kroku podtrzymywałaby go nadzieja zwycięstwa? Współczesny robotnik poświęca wszystkie dni życia jednemu zadaniu i ten los nie mniej jest absurdalny. Ale nie jest tragiczny prócz tych rzadkich chwil, kiedy robotnik osiąga świadomość swego losu. Bezsilny i zbuntowany Syzyf, proletariusz bogów, zna własny los w całej pełni: o nim myśli, kiedy schodzi [w dół za kamieniem]. Jasność widzenia, która powinna mu być udręką, to jednocześnie jego zwycięstwo.

Źródło: Albert Camus, *Dwa eseje. Mit Syzyfa. Artysta i jego epoka*, tłum. J. Guze, Warszawa 1991, s. 107.

Źródło: Albert Camus, *Mit Syzyfa i inne eseje*.

Dla nauczyciela

Autor: Piotr Mazur

Przedmiot: filozofia

Temat: Mit Syzyfa Alberta Camusa – pytanie o sens i cel życia w świecie

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, uczniowie liceum, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

II. Elementy historii filozofii.

12. Egzystencjalizm. Uczeń:

1) wymienia ważniejsze cechy, odmiany i przedstawicieli (w tym prekursorów) egzystencjalizmu;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele lekcji (językiem ucznia):

- Wyjaśnisz egzystencjalistyczną koncepcję losu ludzkiego Alberta Camusa
- Przedstawisz konsekwencje etyczne myśli Camusa
- Zinterpretujesz mit o Syzyfie w kontekście egzystencjalizmu Alberta Camusa
- Przeanalizujesz fragmenty *Mitu Syzyfa* Alberta Camusa.

Cele operacyjne. Uczeń:

- identyfikuje różne problemy, stanowiska i nurty filozoficzne na przykładach pytań i twierdzeń filozofów;
- rozpoznaje związki między filozofią a innymi działami kultury europejskiej, zwłaszcza między filozofią a sztuką (w tym literaturą piękną), religią i nauką;
- omawia poglądy filozofów reprezentatywnych dla poszczególnych epok kultury europejskiej;
- podejmuje rzetelną dyskusję filozoficzną oraz formułuje w niej jasne i uzasadnione stanowisko.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja;
- odwrócona klasa.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Przed lekcją:

1. **Przygotowanie do zajęć.** Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia chętnym lub wybranym uczniom e-materiał: „*Mit Syzyfa Alberta Camusa – pytanie o sens i cel życia w świecie*”. Uczniowie przygotowują krótki film (teledysk) jako ilustrację do treści materiału. Film mogą przygotować na telefonach komórkowych lub wykorzystać szablony do animacji dostępne w internecie. Uczniowie powinni umieć opowiedzieć o swoich etiudach i uzasadnić dobór środków artystycznych.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel, po zalogowaniu się na platformie i wyświetleniu e-materiału, odczytuje uczniom temat zajęć oraz cele, a następnie prosi, by na ich podstawie uczniowie sformułowali kryteria sukcesu.
2. **Dyskusja wprowadzająca.** Nauczyciel weryfikuje przygotowanie uczniów do lekcji. Zaczyna rozmowę kierowaną lub dyskusję, pytając uczniów, co może znaczyć określenie *absurd istnienia*, czy kiedykolwiek zetknęli się z tym określeniem i z jakimi sytuacjami mogą je łączyć w sensie kulturowym (nawiązanie do mitologii greckiej, tekst A. Camusa) i potocznym (własne doświadczenia).

Faza realizacyjna:

1. **Prezentacje filmów.** Chętni lub wybrani uczniowie prezentują swoje filmy na forum klasy (można też wcześniej założyć dla klasy wspólny folder w chmurze lub w innych narzędziach umożliwiających dzielenie się plikami, a uczniom polecić zapoznanie się z materiałami przed lekcją). Wspólne omówienie filmów w kontekście absurdu istnienia opisanego przez A. Camusa w *Micie Syzyfa*
2. **Praca z tekstem głównym e-materiału.** Uczniowie czytają tekst główny lekcji na głos, zatrzymując się i omawiając go we fragmentach wymagających komentarza i głębszego zrozumienia. Po omówieniu tekstu wspólnie poddają refleksji obejrzone wcześniej filmy, wskazując na właściwe odczytanie sensu eseju Alberta Camusa.
3. **Praca z multimediami.** Uczniowie przystępują indywidualnie do testu samosprawdzającego w sekcji „Gra edukacyjna”. Korzystający z platformy nauczyciel może kontrolować ich wyniki, otrzymując informacje o stopniu przyswojenia omawianych treści.
4. **Praca z zestawem ćwiczeń.** W zależności od liczebności klasy nauczyciel może wykorzystać zaproponowane w e-materiale ćwiczenia do pracy indywidualnej lub grupowej, może też wprowadzić elementy rywalizacji. Zarówno odpowiedzi na pytania zamknięte, jak i otwarte powinny zostać omówione na forum klasy. Ostatnie zadanie może zostać zaproponowane jako praca domowa.

Faza podsumowująca:

1. Na koniec zajęć nauczyciel wyświetla na tablicy interaktywnej lub przy użyciu rzutnika temat lekcji i cele zawarte w sekcji Wprowadzenie, przypomina też uczniom ustalone na początku zajęć kryteria sukcesu. Uczniowie wypowiadają się, co udało się im osiągnąć, a czego nie.

Praca domowa:

1. Wypowiedź pisemna (minimum 10 zdań) na temat: W jakim sensie los Syzyfa opisany przez A. Camusa w eseju *Mit Syzyfa* jest tragiczny?

Materiały pomocnicze:

- Błaszczak Tomasz, *Filozofia egzystencjalna Alberta Camusa*, w: „Studia Europaea Gnesnensia” 2012, nr 6, s. 167-183.
- Kałuża Maciej, *Elementy filozofii absurdu w dramaturgii Alberta Camusa*, Kraków 2016.
- Kałuża Maciej, *Obcy, absurdalny świat i obcy spoglądający z lustra: motywy obcości w twórczości Alberta Camusa*, „Ethos” 2017, nr 1, s. 104-120.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimediu:

Grę edukacyjną można wykorzystać jako punkt wyjściowy do rozgrywek między grupami. Kolejnym etapem quizu może być przygotowywanie pytań dla innych grup, również opartych na tekstach źródłowych.

